

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ЗАВДАНИХ ЗБИТКІВ ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

При здійсненні господарської діяльності трапляються випадки нестач, псування або крадіжок товарно-матеріальних цінностей. При виявленні таких випадків працівникам облікового апарату необхідно оцінити шкоду, яка завдана установі. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 (в редакції від 16.12.2011 р.) № 116 “Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей” розмір збитків для державних суб'єктів господарювання визначається відповідно до Методики оцінки майна, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.03 № 1891 [1].

Згідно з методикою оцінки майна для визначенні розміру завданих збитків державний суб'єкт господарювання має звернутися до незалежного оцінювача [2]. Незалежним оцінювачем може бути фізична особа - суб'єкт підприємницької діяльності або юридична особа будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, яка здійснює господарську діяльність та у складі якої працює хоча б один оцінювач із сертифікатом суб'єкта оціночної діяльності [3]. Також незалежними оцінювачами можуть бути органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які отримали повноваження на здійснення оціночної діяльності в процесі виконання функцій з управління та розпорядження державним майном та (або) майном, що є у комунальній власності, та у складі яких працюють сертифіковані оцінювачі [3].

У деяких випадках державний суб'єкт господарювання може провести стандартизовану оцінку завданих збитків, тобто здійснити оцінку завданих збитків самостійно без залучення незалежного оцінювача:

— відсутня інформація про пошкоджене майно до та після його розкрадання (нестачі, знищення, псування), крім даних бухгалтерського обліку;

— неможливість особистого огляду пошкодженого майна виконавцем оцінки, що не дає йому змоги отримати відомості про стан майна до та після розкрадання (нестачі, знищення, псування);

— завдання майнової шкоди внаслідок неправомірних дій з грошовими коштами [2, п.110].

У випадку проведення стандартизованої оцінки завданих збитків (за винятком завдання майнової шкоди внаслідок неправомірних дій з грошовими коштами) сума відшкодування буде розраховуватися за наступною формулою:

$$Pз = ЗБ_в \cdot (I_a^н \cdot \dots \cdot I_b^н)$$

де $Pз$ — розмір збитків, грн ;

$ЗБ_в$ — балансова залишкова вартість пошкодженого майна на останню звітну дату балансу до розкрадання, грн;

$I_a^н \cdot \dots \cdot I_b^н$ — добуток індексів цін виробників промислової продукції за галузями промисловості або індексів цін на будівельно-монтажні роботи за типами будівель і споруд, які визначаються Держстатом, за період з дати, на яку було визначено балансову залишкову вартість майна ($I_a^н$) до дати оцінки завданих збитків ($I_b^н$).

У випадку відсутності інформації про залишкову балансову вартість майна або якщо така вартість дорівнює нулю на дату оцінки пошкодженого майна до розкрадання (нестачі, знищення, псування), збільшенню підлягає первісна (переоцінена) балансова вартість такого майна, зменшена на 50 % [2].

Приклад. 30.03.2015 року в установі виявлено нестачу комп'ютера. Первісна вартість, яка визначена на 31.12.2014 складає 5500,00 грн, нарахований знос – 1500,00 грн. Індекс цін виробників комп'ютерної техніки за даними Держстату складає: у січні 2015 р. – 125,2%, у лютому 2015 р. – 136,1%, у березні 2015 р. – 139,7%. Визначаємо розмір збитків, які завдані установі внаслідок крадіжки:

$$Pз = (5500,00 - 1500,00) \cdot (1,252 \cdot 1,361 \cdot 1,397) = 9521,79 \text{ (грн)}$$

При заподіянні майнової шкоди внаслідок неправомірних дій з грошовими коштами розмір збитків розраховується за формулою:

$$Pз = GK + GK \cdot \frac{OC}{Dp} \cdot D_{шк},$$

де $Pз$ — розмір збитків, грн ;

GK — сума грошових коштів, які були викрадені або знищені, грн;

OC — облікова ставка Національного банку України за період починаючи з дати завдання майнової шкоди до дати оцінки;

Dp — кількість календарних днів у році;

$D_{шк}$ — кількість календарних днів від встановлення факту завдання майнової шкоди до її оцінки.

Приклад. 01.10.2015 року в результаті проведеної інвентаризації виявлено нестачу грошових коштів в касі на суму 300 грн. Винну особу встановлено касира, який відшкодує завданий збиток 30.10.2015 року. За даними Національного банку України облікова ставка з 25.09.2015 року становить 22% річних і була незмінною до 30.10.2015. Кількість днів від встановлення факту нестачі до оцінки майнової шкоди складає 30 днів.

$$Pз = 300 + \left(300 \cdot \frac{(22 \div 365) \cdot 30}{100\%} \right) = 305,42 \text{ (грн)}.$$

Результати оцінки майнової шкоди внаслідок неправомірних дій з грошовими коштами відображаються в Акті оцінки збитків, складеному за формою згідно з додатком 21 до Методики оцінки майна.

Отже, згідно з чинним законодавством розмір завданих збитків, які спричинені розкраданням, нестачею або псуванням товарно-матеріальних цінностей встановлює незалежний оцінювач. Проте, державний суб'єкт господарювання може провести оцінку завданих збитків самостійно у випадках, які визначені згідно з Методикою оцінки майна.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.96 № 116 “Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей” № 116 від 22.01.1996 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної ради України – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116-96-п/ed20111216>;

2. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження методики оцінки майна” № 1891 від 10.12.2003 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної ради України – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1891-2003-п/page>;

3. Закон України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” № 2658 від 12.07.2001 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної ради України – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.